

VETERINAAR- JA TOIDUAMET

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Bioohutuskava vajalikkus lamba- ja kitsekasvatuses

Lamba- ja kitsekasvatuse konverents
Veterinaar- ja Toiduamet
Enel Niin, peaspetsialist
27.11.2020

Bioturvalisus e. bioohutus, taudiennetus

- Bioohutus–tegevused, mis hoiavad karja haiguste, valdavalt nakkushaiguste (s.h. loomade-inimese ühiste nakkushaiguste) eest
- Bioohtuskava –ennetavad meetmed, takistamaks tegurite mõju, mis potentsiaalselt võiksid kahjustada karja tervist ja produktiivsust, toodangu kvaliteeti ja turvalisust

Miks vajalik (riigi vaates)?

- Eesti loomakasvatuse jätkusuutlikkus
- Saaduste (elusloomad, geneetiline materjal, loomsed saadused) konkurentsivõimelisus:
 - Eesti siseturul
 - Euroopa Liidu siseturul
 - kauplemisel kolmandate riikidega
- Loomapidajatel määrav roll loomade hea tervisliku seisundi tagamisel, sh loomataudide ennetamisel ja tõhusal tõrjumisel

Miks vajalik (loomapidaja vaates)?

- Loomade heaolu aspekt, looma 5 vabadust
- Langeb looma heaolu- väheneb toodang
- Haige kari- suurenenud ravikulud, karja kaod
- Suurem ravimite kasutamise vajadus- suurenenud risk ravimresistentsuse tekkeks
- Nakkushaigus karjas- toodangu realiseerimise piirangud
- Zooantroponoosid- oht inimese tervisele
- Farmi bioturvalisuse eest vastutab eelkõige loomaomanik!

Põhinõuetest- identifitseerimine ja teavitamine

- Märgistamine 6 kuu jooksul peale sünni, liikumise korral varem
- Registreerimine põllumajandusloomade registris
 - Kõrvamärgi kadumine- teavitus 2 p. jooksul
 - Uus märk kõrva 7 päeva jooksul
- Registriandmete muutustest teavitada PRIA-t 7 p. j.
- 1x a. teavitada PRIAT noorte ja täiskasvanud emasloomade ning isasloomade arvust. (1.01. seis esitada 15.01. ks)

Põhinõuetest- loomapidaja arvestus

- Loomapidaja PRIA-s registreeritud
- Ehitis PRIA-s registreeritud
- Loomapidaja arvestus- elektrooniline/paberkandjal / (PRIA registris?)
- Andmed kirja hiljemalt 3 päeva jooksul alates sündmusest
- Andmete säilitamise aeg 3 aastat
- Kättesaadav ja esitamiskõlbulik

Loomataudide ennetamine ja tõrje

- Riiklikud loomatauditõrje programmid ning nende rakendusmeetmed:
 - diagnostilised uurimised
 - karjakontrollid
- Loomapidaja kohustused:
 - võimalused rakendusmeetmete kohaldamiseks
 - teavitamine
 - üle 18 kuu vanuse lamba ja kitse surmast
 - loomade ulatuslikust haigestumisest või hukkumisest

Riiklikud uuringud karjas, lambad-kitsed

- Brutselloos

Juhuvalimiga 10% üle 50 loomaga karjadest
Aborteerunud looted

- Skreipi

Mitte inimtoiduks tapetud/hukkunud üle 18 kuu loomad
Haiguskahtlased loomad

- Salmonelloosid

Toorpiima otseturustavad karjad
1/5 muudest piima turustavatest karjadest

- Schmallerbergi haigus

Looted-talled haiguskahtlusel

Loomapidamiskohtade kontroll

- Vähemalt üks kord viie aasta jooksul
- Kontrollivalim riskihinnangu alusel
 - nõuetekohasuse ajalugu
 - karja suurus
 - loomade liikumine
 - tootmissund ja maht
 - PRIA register

Nakkushaigused

- Loomataud/eriti ohtlik loomataud
- Loomataudi ennetamine on alati odavam, kui selle tõrjumine
- Täiesti nakkusvaba karja pole olemas
- Mida suurem kari, seda raskem/võimatum tõrje
- Tihti tuleb leppida haiguse ohjamisega (bioturvalisusmeetmete järgimisega)

Bioohutusmeetmed, loomade liikumine (1)

- Ostuloomad- põhiline riskiallikas

Päritolukarja haiguslane staatus

Kliiniline ülevaatus karjale, ostuloomadele

Teostatud uuringud, tulemused

- Ostuloomad uurida nakkushaigustele, mida enda karja ei soovita
- Ostuloomade profülaktiline karantiin, eraldamine oma loomadest
- Väldi loomade rentimist/vahetamist/loomanäituseid j.m.s.

Bioohutusmeetmed, loomade liikumine (2)

- Kooskarjatamine, koostransport, kõrvuti karjatamine j.m.s.- riskiallikas
- Karjatamine teiste sama liigi loomade poolt karjatatud maal, kingitud loomad, lahti pääsenud loomad
- Hoia haige loom eraldi tervetest
- Taga loomale asjakohane diagnoos ja ravi
- Võimalusel grupeeri loomad (põhikari/noorkari)

Bioohutusmeetmed, loomade liikumine (3)

- Näriliste tõrje
- Putukate tõrje
- Metsloomade liikumise/ligimeelitamise takistamine
- Hukuvate (lemmik)loomad liikumise/ligimeelitamise takistamine

Bioohutusmeetmed, inimeste liikumine

- Ära luba kõrvalisi isikuid loomade juurde
- Ära luba välisriigist saabunud isikut loomapidamishoonesse enne 48 h möödumist
- Farmi teenindava personal (loomaarst, pügajad, värkijad, nõustajad j.n.e.), ametnikud- pesu, deso, kaitseriietus, -jalanõud
- Külastustevaheline intervall
- Ära alahinda inimfaktori riski!!!
- Hoone sissepääsudele desomatid!

Bioohutusmeetmed, tehnika ja töövahendid, söödad, jäätmed

- Teenindava personal töövahendid- pesu, deso
- Renditehnika (traktor, sõnniku laotaja, loomahaagis jne)
- Oma tehnika väljarentimine
- Farmi külastavad veovahendid (loomaveokid, sööda transport j.ms.)
- Sööda, allapanu j.m .materjali käitlemine
- Loomsete jäätmete käitlus

Bioohutuskava

- Bioohutuskava on konkreetse farmi põhine
- Mõtle läbi ja kirjelda kõik loomade pidamisega seotud tegevused
- Mõtle läbi ja kirjelda riskikohad, abinõud riskide maandamiseks, et haigustekitajad ei jõuaks loomadeni
- Loomatauditõrjeseadus § 7 prim1 kirjeldab loomapidaja poolt rakendatavad bioohutusmeetmed

Bioohutuskava rakendusmeetmed, vastutus ja tõendamine

- Kirjeldada kõik farmis rakendatavad hügieenimeetmed
- Määra tegevuste eest vastutav isik
- Kirjeldatud tegevused fikseeri kirjalikult
- Bioohutuskava hõlmab ka tegevuskava taudi puhkemisel
 - toimingud taudi leviku piiramisel ja taudi likvideerimisel
 - olemasolev ressurss ja lisavajadus

Mida maksab bioohutus? (1)

Nakkusliku sõravahemädaniku näide

- 1 jäära ostmise protseduur
- Kokkuhoid:
 - desomatt
 - desovahend
 - seep/vesi
 - 1x kaitseriietus (1 tk).
 - Jalanõud/1 x kindlad jalatsikaitсед (1 paar)

verus

Mida maksab bioohutus? (2)

Nakkusliku sõravahemädaniku näide

- Kulu: (350 potentsiaalselt nakatunud looma, ~10% kl. haigest).
- 3 x10 p. vahega kõigi loomade jalgade inspeksioon, sõrahooldus ~7-8 h.
- Loomade sortimine, eraldamine, kergelt tabandunute sõravannid 3-4 x 10 p. vahedaga
- Kliiniliselt haigestunutele sõravannid+ AB kuur
- 1 tõujäär prakeerimisse, ravitulemus ebapiisav

Kokkuvõtteks

- •Ettevõtte bioohutuse eest vastutab looma omanik
- Ettevõtte bioohutusalane olukord põhineb riskide kaalumisel ning läbimõeldud tegutsemisel
- Kulutused, mis tekivad kehvast bioohutusest ettevõttes, jäävad omaniku kanda
- Ettevõtete bioohutusel tugineb sektori üldine loomateravishoiualane olukord

VETERINAAR- JA TOIDUAMET

Täna tähelepanu eest!

vet.agri.ee

